

SPRAWOZDANIE Z BADAŃ STRATYGRAFICZNYCH W OBRĘBIE ELEWACJI BUDYNKU POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE W GŁOGOWIE

Opracowanie na zlecenie:

arch. Rafał Bronakowski
ul. Długa 24
67-200 Głogów

Autor opracowania:

Konserwator Dziej Sztuki
mgr Katarzyna Michalak

SPIS TREŚCI

Lp.	Zawartość	Str.
1.	Przedmiot opracowania	3
2.	Podstawa opracowania	3
3.	Cel i zakres opracowania	3
4.	Wyniki badań stratygraficznych	4
5.	Zalecenia konserwatorskie	9
6.	Dokumentacja fotograficzna	13

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest budynek z początku XX w. zlokalizowany przy ul. Słowiańskiej 13 w Głogowie. Dom ujęty jest w gminnej ewidencji zabytków miasta Głogowa. Stanowi obiekt wolnostojący, murowany, tynkowany z detalem architektonicznym, ze strefą cokołową licowaną czerwoną cegłą ceramiczną.

2. Podstawa opracowania

Opracowanie powstało na zlecenie arch. Rafała Bronakowskiego, ul. Długa 24, 67-200 Głogów.

Podstawą opracowania są:

- wizja lokalna,
- wykonane odkryvky warstw stratygraficznych,
- sporządzona dokumentacja fotograficzna.

3. Cel i zakres opracowania

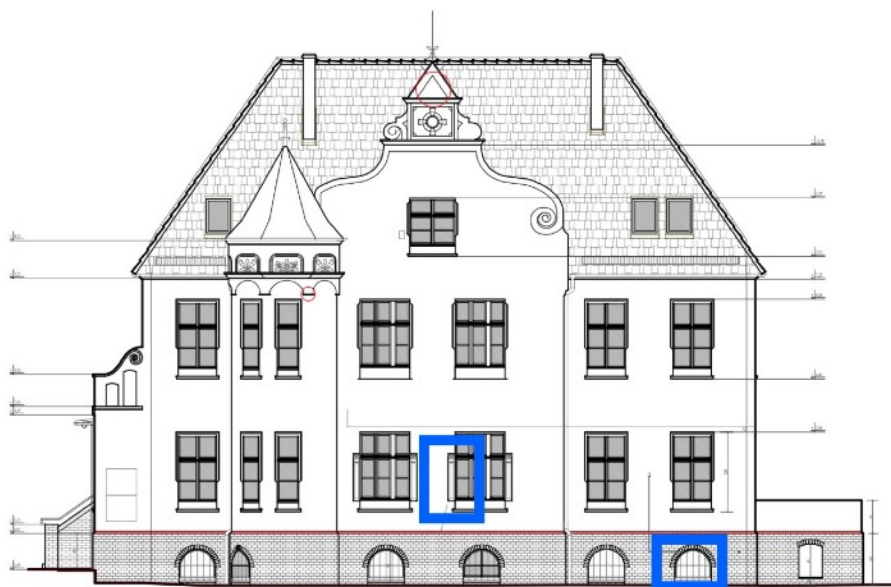
Celem opracowania jest próba określenia pierwotnej techniki i kolorystyki elewacji budynku.

Zakres opracowania obejmuje wyniki przeprowadzonych sondażowych badań stratygraficznych w obrębie tynków, detali architektonicznych, krat okiennych, historycznych stolarek okiennych i drzwiowych, a także zalecenia konserwatorskie z proponowanym postępowaniem konserwatorskim dotyczącym materiałów występujących w obrębie elewacji.

4. Wyniki badań stratygraficznych

Dokonano dokładnych oględzin elewacji i wytypowano miejsca odkrywek warstw stratygraficznych. Miejsca, gdzie przeprowadzono badania zaznaczono na rzutach elewacji poniżej:

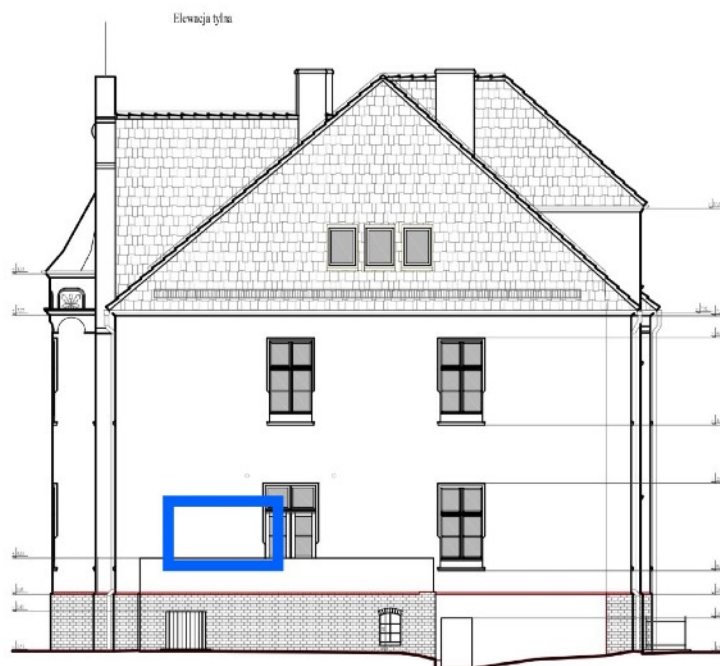
ELEWACJA PÓŁNOCNA

ELEWACJA POŁUDNIOWA

ELEWACJA ZACHODNIA

ELEWACJA WSCHODNIA

Najstarsze tynkowanie elewacji to tynk wapienny w ciepłej beżowej tonacji. Bezpośrednio na tynkach prostych odsłonięto powłokę malarską w tonacji jasnoszarej zbliżonej do koloru 50003 lub 50002 z wzornika Keim Historisch, a na detalu architektonicznym w postaci profilowych obramień okiennych powłokę malarską w kolorze białym. Obie powłoki są w wyrazie dość współczesne, emulsyjne. Następnie tynki elewacji zostały reprofilowane cienką warstwą tynku fakturalnego barwionego w masie na kolor ugrowy, a detal architektoniczny został pomalowany na kolor czerwonego piaskowca, zaś detal sztukateryjny na biało. Dodatkowym kolorem w obrębie elewacji jaki znaleziono bezpośrednio na zaprawie to jasna zieleń zbliżona do koloru Jadę 45 z wzornika Caparol w obrębie kolumnienek zdobiących otwory okienne parteru w elewacji południowej. Być może są to pozostaności najstarszego barwnego opracowania. Na obecnym etapie badań proponuje się monochromatyczne opracowanie tynków i detalu architektonicznego i sztukateryjnego w kolorze zbliżonym do koloru zaprawy wapiennej czyli w kolorze S 119 z wzornika Keim Naturstein lub zastosowanie koloru Jadę 45 z wzornika Caparol.

Badania stratygraficzne przeprowadzone w obrębie historycznych krat okien piwnicznych w elewacji północnej bezpośrednio na metalu odsłoniły powłokę antykorozyjną typu minia oraz powłokę malarską w kolorze zielonym zbliżoną do koloru NCS S 4030-G10Y.

Zieloną powłokę malarską odkryto w formie reliktovej na historycznym oknie szprosowym w elewacji południowej.

W obrębie deskowych drzwi w przyziemiu nie zlokalizowano historycznych powłok malarskich, jedynie zdegradowane kryjące czerwono-brązowe powłoki malarskie.

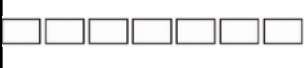
Zaleca się ponowne badania stratygraficzne na etapie wykonawczym, gdzie możliwy jest pełny dostęp do obiektu z rusztowania.

Kolorystykę obiektu należy uzgodnić z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków we Wrocławiu Delegaturą w Legnicy.

Tab. 1 STRATYGRAFIA TYNKÓW:

Nr warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna
1		nawarstwienia pelitowe i sadzowe oraz organiczne	IV
2.		Cienkowarstwowy tynk fakturalny w kolorze ugrowym	III
3.		Powłoka malarska w jasnoszarym kolorze	II
4.		tynk wapienny	I
5.		cegła	I

Tab. 2 STRATYGRAFIA DETALU ARCHITEKTONICZNEGO:

Nr warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna
1		nawarstwienia pelitowe i sadzowe oraz organiczne	IV
2.		Powłoka malarska w kolorze czerwonego piaskowca	III
3.		Powłoka malarska w białym kolorze	II
4.		tynk wapienny	I
5.		cegła	I

Tab. 3 STRATYGRAFIA KOLUMIENKI :

Nr warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna
1		nawarstwienia pelitowe i sadzowe oraz organiczne	IV
2.		Powłoka malarska w kolorze białym	III
3.		Cienka reprofilacja	II
4.		Powłoka malarska w jasnozielonym kolorze	I?
5.		tynk wapienny	I

Tab. 4 STRATYGRAFIA KRAT OKIENNYCH:

Nr warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna
1.		Produkty korozji	III
2.		Brązowa powłoka malarska	II
3.		Zielona powłoka malarska zbliżona do NCS S 4030-G10Y	I?
4.		Powłoka antykorozyjna	I?
5.		Metal	I

5. Zalecenia konserwatorskie

Głównym założeniem i celem prac konserwatorskich w obrębie obiektu powinno być zabezpieczenie substancji zabytkowej przed dalszym niszczeniem pod wpływem czynników atmosferycznych, przywrócenie pierwotnego charakteru obiektu oraz poprawa jego estetyki. Prace te powinny polegać na rozwiązaniu następujących problemów konserwatorskich:

- usunięcie przyczyn zniszczenia zabytkowych elewacji w tym szkodliwych i wtórnych zapraw i powłok malarskich, mikroorganizmów oraz zabrudzeń
- ochrona oryginalnej substancji zabytkowej takiej jak ceglane lico, historyczne kraty okienne, detal architektoniczny i sztukatorski, pozostałości historycznych stolarek otworowych
- zabezpieczenie obiektu przed szkodliwym działaniem czynników zewnętrznych poprzez przegląd i naprawę dachu, naprawę lub wymianę odwodnienia dachu i opierzeń
- usunięcie przyczyn zawilgocenia ścian fundamentowych
- wykonanie koniecznych prac wzmacniających i zabezpieczających konstrukcję

Proponowane postępowanie konserwatorskie:

CEGLANY COKÓŁ

1. Wykonanie zabiegu prekonsolidacji cegieł osłabionych, osypujących się, które utraciły lico przy użyciu preparatu krzemoorganicznego, np.: KSE 100 lub 300 firmy Remmers. Należy pamiętać o konieczności sezonowania wzmocnionych partii muru.
 2. Przeglądu lica muru i wytypowania cegieł do usunięcia, wymiany. Kryterium powinno być przede wszystkim stopień dezintegracji i ubytku masy cegieł. Należy jednak pamiętać o jak największym zachowaniu materii zabytkowej. Należy usunąć wszelkie wtórne, niewłaściwe przemurowania oraz cementowe zaprawy.
 3. Demontaż luźnych, niestabilnych cegieł i tych najbardziej zniszczonych, których nie udało się dostatecznie wzmocnić i tych wytypowanych do wymiany.
 4. Oczyszczenie elewacji z nawarstwień i zabrudzeń
- Metodę oczyszczania zabytkowego ceglanego lica należy dobrać po wykonaniu prób na obiekcie. Należy dobrać metody do stopnia zabrudzenia powierzchni, rodzaju nawarstwień oraz rodzaju i stanu podłoża. Nie powinny one naruszać naturalnej patyny oraz uruchomić

solii rozpuszczalnych w wodzie, ale pozwolić na usunięcie z powierzchni wszystkich nawarstwień korozyjnych. Po wykonaniu stosownych prób metody oczyszczania powinny być zatwierdzone przez nadzór konserwatorski. Do oczyszczania można zastosować metodę hydrodynamiczną przy użyciu gorącej wody pod ciśnieniem wspomagane w razie konieczności metodami chemicznymi; oczyszczanie metodą na sucho, strumieniowo-ścierną rotacyjną przy użyciu delikatnego kruszywa, np.: mączki z kulek szklanych. Nie należy używać piasku kwarcowego czy innych ostrych kruszyw; oczyszczanie metodą ablacji laserowej.

7. Dezynfekcja muru

Do dezynfekcji zwalczającej bakterie, glony, grzyby, mchy, porosty zaleca się zastosowanie 1% alkoholowego roztworu Lichenicydy 264 firmy Bresciani lub innego biocydu na bazie czwartorzędowych soli amoniowych spryskując dokładnie całą powierzchnię muru.

8. Wykucie spoin silnie zdeintegrowanych, osypujących się, popękanych czy wtórnych. Po oczyszczeniu elewacji należy z nadzorem konserwatorskim zdecydować o zakresie wymiany spoiny.

9. Kotwienie spękanych fragmentów muru oraz wzmocnienie strukturalne oraz wypełnienie pustek i szczelin w strukturze muru jeśli takie zostaną zlokalizowane. Zaleca się systemy typu Helifix, Brut-saver, Fest mur. Do klejenia i wypełnienia szczelin należy użyć mineralnych zapraw iniekcyjnych, np.: KOESTER - INJEKTIONSLEIM 1K.

10. Wmurowanie zdemontowanych i nadających się do ponownego wmurowania cegieł oraz wstawienie nowych cegieł w miejscach, gdzie ich brakowało czy zostały usunięte z powodu silnego zniszczenia czy niewłaściwych przemurowań. Cegły muszą być dobrane parametrami fizyko-mechanicznymi do oryginalnych cegieł, tworzących mur. Cegły należy murować na zaprawach wapiennych z dodatkiem trasy.

11. Uzupełnienia ubytków w ceglach

Przed przystąpieniem do uzupełniania ubytków należy odpowiednio przygotować podłoże - odpylić, oczyścić. Zaprawy powinny charakteryzować się podobnymi parametrami fizyko-mechanicznymi, strukturą oraz kolorystyką co cegły. Do uzupełnienia ubytków zaleca się przygotowanie zaprawy o odpowiednich parametrach przez konserwatora dzieł sztuki na bazie wapna trasowego z piaskiem kwarcowym o odpowiedniej frakcji czy/i mączką ceglana podbarwianą syrkami pigmentami. Ewentualnie do uzupełnienia ubytków można użyć gotowych, barwionych w masie zapraw mineralnych firmy Remmers czy Optolith.

Należy pamiętać o konieczności sezonowania zapraw. Zaleca się pozostawienia śladów po ostrzale jako świadki historii.

12. Spoinowanie wątku ceglanego

Po usunięciu zdeintegrowanych, osypujących się i silnie spękanych spoin do głębokości około 2 cm należy wypełnić je zaprawami mineralnymi o odpowiednich parametrach fizyko-mechanicznych oraz estetyce zbliżonej do zapraw historycznych. Zakres wymiany spoin oraz dobór rodzaju nowej spoiny oraz sposób jej opracowania powinien być omówiony z nadzorem konserwatorskim. Należy zastosować spoiny wapienno-trasowe barwione na kolor historyczny..

13. Scalenie kolorystyczne wątku ceglanego

Zakres scalenia kolorystycznego powinien być jak najmniejszy. Należy scalić uzupełnienia i ewentualnie miejsca, których nie udało się dostatecznie doczyścić. Zaleca się użycie laserunkowych farb krzemianowych firmy Keim lub silikonowych laserunków firmy Remmers.

14. Hydrofobizacja

Jest to zabieg końcowy. Należy go wykonać, kiedy mur jest suchy. Preparat oparty na estrach kwasu krzemowego należy nakładać aż do przesycenia struktury muru. Zaleca się metodę natrysku niskociśnieniowego lub wielokrotnego powlekania przy użyciu preparatów krzemooorganicznych takich jak: Remmers Funcosil SNL.

TYNKOWANA ELEWACJA Z DETALEM ARCHITEKTONICZYM

1. Mechaniczne usunięcie skorodowanych, odspojonych i spękanych tynków czy partii detalu architektonicznego.
2. Usunięcie wszelkich wtórnych uzupełnień i reprofilacji.
3. Mechaniczne poszerzenie i pogłębienie spękań i szczelin występujących w tynkach, tak by umożliwić ich późniejszą właściwą naprawę.
4. Naprawa pęknięć murów z użyciem rozwiązań systemowych.
5. Oczyszczenie powierzchni tynków i detalu architektonicznego z zabrudzeń atmosferycznych metodą mycia wysokociśnieniowego na gorąco, z wykorzystaniem środka odtłuszczającego.
6. Wykonanie impregnacji wzmacniającej oraz gruntującej w miejscach odsłoniętych przełamów tynków po skuciu oraz na powierzchni pozostawionych starych tynków.

7. Wykonanie uzupełnień i tynków podkładowych, w miejscach wcześniej skutych tynków zaprawą przy użyciu tynku wapiennego lub wapienno-trasowego.
8. Rekonstrukcja i uzupełnienie detalu architektonicznego przy użyciu zapraw sztukatorskich.
9. Scalenie całej powierzchni tynków i detalu architektonicznego wraz z reprofilacją poprzez nałożenie tynku cienkowarstwowego, np.; Capalith-Fassadenspachtel P firmy Caparol.
10. Opracowanie kolorystyczne elewacji w kolorystyce ustalonej na podstawie badań stratygraficznych oraz zatwierdzonej przez właściwy urząd. Zaleca się zastosowanie farb krzemianowych laserunkowych, np.: KEIM Restauro Lasur lub laserunków wapienno-silikonowych Color LA Historic firmy Remmers..

ELEMENTY METALOWE

1. Oczyszczenie z produktów korozji metalu metodą strumieniowo ścierną.
2. Próba rekonstrukcji brakujących elementów dekoracyjnych w obrębie krat.
3. Naniesienie podkładu antykorozyjnego. Zaleca się naniesienie powłoki cynkowej, np.: z preparatu Zinga.
4. Malowanie końcowe matową farbą do metalu w kolorze ustalonym na podstawie badań stratygraficznych.

STOLARKI OTWOROWE

Należy zachować pozostałości historycznych stolarek okiennych i drzwiowych występujących w obrębie przyziemia i poddać je konserwacji lub jeśli ich zły stan zachowania na to nie pozwoli wykonać ich kopie. W przypadku stolarek okiennych najprawdopodobniej były one w kolorze zielonym.

6. Dokumentacja fotograficzna

Fot. 1 Elewacja północna - najbardziej reprezentacyjna z elewacji z detalem sztukatorskim.

Fot. 2 Odkrywka w obrębie tynków ukazująca pod wtórna reprofilacją w kolorze ugrówym powłokę malarską w jasnoszarym kolorze.

Fot. 3 Okrywka w obrębie tynków. Od lewej wtórna reprofilacja, jasnoszara powłoka malarska, naturalny kolor tynku.

Fot 4 Odkrywka w obrębie obramienia okiennego ukazująca bezpośrednio na zaprawie białą powłokę malarską a następnie powłokę w kolorze czerwonego piaskowca.

Fot. 5 Odkrywka w obrębie kolumnienki obramienia okiennego ukazująca jasnozieloną powłokę malarską.

Fot. 6 Odkrywka w obrębie kapitelu kolumnienki ukazująca jasnozieloną powłokę malarską.

Fot. 7 Historyczna ślusarka w obrębie przyziemia.

Fot. 8 Odkrywka w obrębie okna ukazująca pozostałości zielonej powłoki malarskiej.

Fot. 9 Historyczna kratka okienna z pozostałościami dekoracji.

Fot. 10 Odkrywka w obrębie karaty okiennej ukazująca zieloną powłokę malarską.